

ОЛЮХА ВІТАЛІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

Криворізький факультет
Національного університету «Одеська юридична академія»,
професор кафедри конституційного, міжнародного та приватного права
(сумісно), доктор юридичних наук, доцент

БОБРОВА ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА

Криворізький факультет
Національного університету «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного, міжнародного та приватного права

ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ НА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ДОГОВОРУ

Договірні умови в юриспруденції є одними з основних форм регулювання відносин між учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Для правової регламентації зовнішньоекономічних договорів важливе значення мають положення міжнародних конвенцій, національного та зарубіжного законодавства.

Дослідження, присвячені зовнішньоекономічним договорам мають неабияку *актуальність*, зважаючи на вагоме значення зовнішньоекономічного договору (контракту) й ті проблемні моменти, які виникають у зв'язку з реалізацією правових норм, що регулюють відносини у цій сфері.

Проблеми, що виникають при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності досліджувались такими вченими як: А.П. Беляєва, Д.В. Задихайло, В.І. Кисіль, В.С. Мілаш, В.Б. Саксонов, О.П. Подцерковний та ін.

Визначення застосовного права має пріоритетне значення в здійсненні торговельно-економічних зв'язків між їхніми учасниками, комерційні підприємства яких перебувають у різних державах.

Правила регулювання зовнішньоекономічних контрактів встановлюються Віденською конвенцією про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, Цивільним, Господарським кодексами України, Законами України «Про міжнародне приватне право», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін.

Очевидно, що спільним у багатьох міжнародних конвенціях та актах національного законодавства є закріплення принципу автономії волі сторін, що означає їхню свободу підпорядкувати договір обраному ними правопорядку.

Як відомо, сторони самі визначають право якої країни їм застосовувати у договорі. Якщо ж сторонами це питання не вирішене, то їхні права та обов'язки визначаються юрисдикційними органами. Основний критерієм при визначенні застосовуваного права є місцезнаходження сторони, яка повинна здійснити виконання, що має

вирішальне значення для змісту договору, тобто здійснити певну господарську операцію (виконати роботу, здійснити послугу тощо).

Проте є й виключення з цього правила, так у ч. 2 ст. 44 Закону України «Про міжнародне приватне право» встановлено колізійні прив'язки для тих видів договорів, для яких визначення права держави, з яким договір найбільш тісно пов'язаний, здійснюється не на основі «виконання, яке має вирішальне значення для змісту договору» [3]. Таким чином норми Закону України «Про міжнародне приватне право» мають важливе практичне значення в регулюванні колізійних відносин у галузі договірного права.

Важливе значення при застосуванні норм правового регулювання мають норми міжнародного характеру. Так, при вирішенні питань застосовного права використовують Віденську конвенцію [1]. Її положення усувають значні розбіжності у національних законодавствах, що регулюють міжнародну купівлю-продаж товарів.

Проте, дана конвенція носить диспозитивний характер і як слушно зазначає О.П. Подцерковний Віденська конвенція 1980 р., превалює перед іншими актами цивільного та господарського законодавства України. Йдеться про те, що згідно з Законом України «Про міжнародні договори України» міжнародні договори мають пріоритетний характер по відношенню до законів України, у тому числі стосовно положень ЦК та ГК України про поставку та купівлю – продаж у міжнародних комерційних відносинах. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. В якості прикладу можна звернути на пріоритет підходу Конвенції ООН 1980 р. у питанні тлумачення договору [5, с. 168].

Сторони можуть у договорі також відступити від будь-якого положення Конвенції чи змінити його дію. І це повинно бути вказано в контракті. Якщо в контракті купівлі-продажу таких відступів не передбачено, до нього мають застосовуватись норми конвенції.

Як приклад також можна навести рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України у справі № 79 від 25 грудня 2012 року) [4]. Так, на думку позивача, при вирішенні спору підлягає застосуванню типовий контракт GAFTA № 78 у частині, що не вступає у протиріччя з умовами контракту, а субсидіарно до положень контракту та типового контракту GAFTA № 78 підлягає застосуванню англійське право. Відповідач навпаки стверджував, що оскільки контракт укладений в Україні і не по формі контракту GAFTA № 78, положення останнього, які регулюються англійським правом та ґрунтуються на ньому, можуть мати лише «дорадчий» характер при застосуванні норм матеріального права України, оскільки в контракті є посилення на положення GAFTA № 78 тільки тією мірою, якою вони не суперечать контракту.

Розглянувши позиції сторін щодо цього питання, Арбітражний суд дійшов висновку, що для заповнення прогалів, не врегульованих

контрактом та умовами і правилами, які містяться у формі стандартного контракту GAFTA № 78 і які не вступають у протиріччя з умовами контракту, має застосовуватися матеріальне право України. Також були застосовані відповідні положення Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень, 1980 р.), оскільки обидві сторони на них посилалися.

Враховуючи вищевикладене можна зробити висновок, що при визначенні змісту договору права та обов'язки сторін визначаються правом країни, обраної сторонами при його укладенні або в результаті подальшого погодження. Якщо ж сторони це питання не погодили, то їхні права та обов'язки визначаються юрисдикційними органами, які в свою чергу керуються положеннями як міжнародних актів, так і національного законодавства. Тому, для осіб, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю важливо акцентувати увагу на погодження з контрагентом вибору права, яке буде застосовуватися судом, та правил процедури судового урегулювання при укладенні зовнішньоекономічних контрактів, задля уникнення непорозумінь зі своїми контрагентами, а також економії коштів та часу на судові вирішення спорів.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Закон України «Про міжнародне приватне право» [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
4. Рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України у справі № 79 від 25 грудня 2012 року [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Case-No.-79.pdf>
5. Подцерковний О.П. Співвідношення диспозитивних та імперативних норм у міжнародному комерційному праві з урахуванням Віденської конвенції 1980 р. // Матеріали III Міжнародних арбитражних чтений пам'яті академіка Побирченко І.Г. «Применимое право в международном коммерческом арбитраже. Практика применения Венской конвенции о договорах международной купли-продажи товаров». Сборник докладов. МКАС и МАК при ТПП Украины. – 2016. – С. 167-177.

Ключові слова: зовнішньоекономічний договір, зовнішньоекономічна діяльність, правова регламентація, Віденська конвенція.

Ключевые слова: внешнеэкономический договор, внешнеэкономическая деятельность, правовая регламентация, Венская конвенция.

Key words: international contract, international enterprise, law regulation, Vienna Convention.